

MO č. 18: PARÍŽSKA MIEROVÁ KONFERENCIA, MEDZIVOJNOVÁ EURÓPA

1. Zahájenie mierovej konferencie

1.1. Symbolický dátum

MK¹ začala svoju činnosť 18. januára 1919 v zrkadlovej sieni Versailleského paláca pri Paríži. Dátum i miesto konania boli symbolické. 18. januára 1871 v tejto sieni po prehratej vojne s Pruskom, muselo Francúzsko strpieť vyhlásenie nemeckého cisárstva. Bolo to pre Francúzsko veľké poníženie. Teraz sa Versailleský palác mal stať dejiskom odplaty. Francúzsky ministerský predseda Georges Clemenceau vehementne trval na tom, aby sa mierové rokovania konali v Paríži a podarilo sa mu to presadiť.

1.2. Zúčastnené štáty a zástupcovia

Na konferencii v Paríži sa zúčastnilo 27 veľkých a malých víťazných štátov, porazené štáty zastúpené neboli. Organizácia práce na konferencii spočívala na vytvorení početných komisií a subkomisií- celkovo 58, ktoré vypracovali podklady pre hlavný orgán konferencie- RADU DESIATICH, skladajúcu sa zo šéfov delegácií a ministrov zahraničia piatich veľmocí: USA, Veľká Británia, Francúzsko, Taliansko a Japonsko. V čele britskej delegácie bol mp² David Lloyd George a mzv³ lord Arthur James Balfour. Francúzsko zastupovali mp Georges Clemenceau a mzv Stephan Pichon. USA zastupovali prezident Woodrow Wilson a štátny tajomník Robert Lansing, Taliansko mp Vittorio Orlando a mzv Sydney Sonnino, Japonsko barón Makino a vicomte Chinda. Rada desiatich bola neskôr zmenená na radu piatich – len šéfov delegácií piatich veľmocí, prípadne pri neprítomnosti Japonska či Talianska na radu štyroch alebo troch. Tak veľmoci rozhodovali o všetkých najdôležitejších otázkach konferencie.

1.3. Československá delegácia

Česko-slovenskú delegáciu na mierových rokovaníach viedol predseda vlády Karel Kramář. Skutočnou vedúcou osobnosťou delegácie však bol minister zahraničia Edvard Beneš. Česko-slovenská delegácia vystupovala veľmi aktívne a na vysokej odbornej úrovni. Podarilo sa jej presadiť všetky zásadné požiadavky týkajúce sa hraníc i medzinárodného postavenia Československej republiky.

2. Rozpory medzi veľmocami

Skoro sa ukázalo, že medzi veľmocami nie je v základných otázkach jednota. To sa týkalo predovšetkým ich politiky voči Nemecku. Najtvrdší kurz tu zastávalo Francúzsko, ktoré nieslo najväčšiu ťarchu vojny, utrpelo najväčšie straty na ľuďoch a malo najväčšie hmotné škody. Cítilo sa preto oprávnené vyťažiť z porážky Nemecka čo najviac a dožadovalo sa preto

¹ MK – skratka pre: mierová konferencia

² mp – skratka pre : ministerský predseda

³ mzv – skratka pre: minister zahraničných vecí

najväčšieho podielu na reparáciách. Jeho cieľom bolo maximálne oslabenie **Nemecka** a jeho vojenskej moci. Kládlo preto najväčšie požiadavky na rozdelenie **Nemecka**. **Británia** si nepriala **Nemecko** oslabené do tej miery, aby bola **Francúzsku** umožnená **hegemónia**⁴ v Európe. Stačilo im, že **Nemecko** bolo prehratou vojnou zbavené svojich kolónii. **Spojené štáty** voči nemu zastávali najmiernejšie stanovisko. Priali si, aby bolo primerane silné nielen voči **Francúzsku**, ale zvlášť voči **Veľkej Británii**. **Japonsko** a **Taliansko** sa dožadovalo predovšetkým splnenia svojich územných nárokov na základe sľubov, ktoré im boli dané v priebehu vojny.

3. Priebeh rokovaní

3.1. Ruská otázka

Sovietske Rusko na konferenciu pozvané nebolo. Tzv. „ruská otázka“, tj. snaha imperialistických⁵ štátov zlikvidovať **socialistickú revolúciu** v Rusku. Táto otázka stála v pozadí všetkých jednaní konferencie. Dohodovým veľmociam sa podarilo poskytnúť pomoc ruským protirevolučným silám a uskutočniť intervenčné⁶ ťaženie. Anglosaské veľmoci presadili na parížskych jednaniach zvolanie konferencie na **Princových ostrovoch** v **Marmarskom mori**. Dňa **22. januára 1919** vyzvala **Najvyššia dohodová rada** prostredníctvom tlače všetky skupiny bojujúce v Rusku k účasti na tejto konferencii. Sovietska vláda dala svoj súhlas, ale **Francúzsko** a **bielogvardejci** sa postavili na odpor. Rovnako tak zmarilo **Francúzsko** pokus **anglosaských zemí** zjednať dohodu o hlavných zásadách mieru so sovietskou vládou prostredníctvom amerického delegáta **W. CH. Bullita**.

3.2. Zmluvy

3.2.1. s Nemeckom

Najdôležitejšia zo všetkých mierových zmlúv bola zmluva s **Nemeckom**. Prvý návrh bol nemeckej delegácii odovzdaný **7. mája 1919**. Zverejnenie tvrdých podmienok vyvolalo v **Nemecku** veľké pobúrenie. Nemecký parlament však uznal, že nemá inú možnosť, a splnomocnil delegáciu k podpísaniu zmluvy. Zmluva bola podpísaná **28. júna 1919**, čo bol tiež symbolický dátum - piate výročie **sarajevského atentátu**.

V mierovej zmluve s **Nemeckom**, ktorá podľa miesta podpisu dostala meno **versailská**, sa **Nemecko** označilo za hlavného vinníka rozpútania svetovej vojny. Muselo odstúpiť **Francúzsku** **Alsasko-Lotrinsko**, **Belgicku** územie **Eupen** a **Malmedy**, **Československu** **Hlučínsko**, **Poľsku** časti **Pomoranska** a **Pruska**, ako aj celý pruský zábor **Poľska**, ktorý okupovalo **Prusko** od posledného delenia **Poľska r. 1795**. **Sársko** sa na 15 rokov dostalo pod správu **Spoločnosti národov**. V mnohých ďalších oblastiach sa mal uskutočniť **plebiscit** (ľudové hlasovanie). **Nemecko** muselo uznať nezávislosť **Poľska** a **Československa**, zrušili sa ustanovenia **brestlitovského mieru s Ruskom** i **bukurešťského mieru s Rumunskom**. **Nemecko** stratilo všetky kolónie, ľavý breh **Rýna** okupovala **Dohoda** a pravý breh do vzdialenosti 50 km sa vyhlásil za **demilitarizované**⁷ pásmo. **Nemecko** malo platiť ťažké vojnové reparácie.

3.2.2. s Rakúskom

10. septembra 1919 bola podpísaná mierová zmluva s **Rakúskom** v **Saint Germain**, podľa čoho dostala meno **saintgermainská**. **Rakúska republika** sa stala spolkovým štátom, ktorý sa skladal z **Dolného Rakúska**, mesta **Viedne**, **Horného Rakúska**, **Štajerska**, **Korutánska**, **Salzburgu**, **severného Tirolska**, **Vorarlbergu** a **Burgenlandu**. **Rakúsko** muselo uznať

⁴ hegemónia : politická nadvláda

⁵ imperialistický – úsilie o ovládnutie cudzích území politicky, hospodársky aj kultúrne

⁶ intervencia – zasahovanie (najmä vojenské) jedného štátu do vnútorných záležitostí iného štátu

⁷ demilitarizované – pásmo, kde sa nebojuje

suverenitu **Československa** a **Juhoslávie**, ktoréj pripadli z územia bývalého **Rakúska** časť **Štajerska** a **Korutánska**, **Slovinsko** a **Dalmácia**. **Halič** sa stala súčasťou **Poľska**, **Bukovina** pripadla **Rumunsku**, **južné Tirolsko**, **Istria** a **Gorlica** boli pripojené k **Talianku**. Rakúske obchodné loďstvo získala **Dohoda**, rakúska armáda nesmela mať viac ako 30 tisíc mužov ; a bol vyslovený zákaz pripojenia **Rakúska** k **Nemecku**.

3.2.3. s Maďarskom

Rokovania s **Maďarskom** prebiehali zdĺhavo, pretože **Dohoda** odmietla rokovať s vládou **Maďarskej republiky rád**. Po začatí rozhovorov komplikovali situáciu časté maďarské obštrukcie⁸ a revizionistické požiadavky. Zmluva bola podpísaná **4. júna 1920** v **Trianone** (**trianonská zmluva**). **Maďarsko**, podobne ako **Rakúsko**, muselo uznať samostatnosť nástupníckych štátov. Z územia bývalého **Uhorska** sa **Slovensko** a **Podkarpatská Rus** stali súčasťou **Československa**, **Sedmohradsko** a **Banát** pripadli **Rumunsku**, južné oblasti **Chorvátsko** a **Slavónsko** boli pripojené k **Juhoslávii** a na západe odstúpilo **Maďarsko** **Rakúsku** **Burgenland**.

3.2.4. s Bulharskom

Dňa **17. novembra 1919** bola uzatvorená v **Neuilly** mierová zmluva s **Bulharskom**. **Bulharsko** vrátilo **Rumunsku** južnú **Dobrudžu** a odstúpilo **Grécku** západnú **Thrákiu** vrátane prístupu k **Kejskému moru**. **Macedónsko** zostalo rozdelené medzi **Juhoslávii** a **Grécko**. Tiež bulharská armáda bola obmedzená na 20 000 mužov. **Bulharsku** bola uložená náhrada vojnových škôd a dodávky uhlia.

3.2.5. s Tureckom

Ako posledná mierová zmluva v **Európe** bola podpísaná dňa **10. augusta 1920** v **Sevres** zmluva s **Tureckom**. Touto zmluvou stratilo 4/5 svojho bývalého územia. Vojenské lode boli odovzdané spojencom a armáda obmedzená na 90 000 mužov. **Turecku** boli uložené reparácie a kontrola nad dopravou. O zostavení tureckého štátneho rozpočtu, vypisovaní daní, o vývoze a dovoze rozhodovala anglo-francúzsko-talianka komisia. Mierovou zmluvou **Turecko** v skutočnosti pokleslo na úroveň kolónie.

3.3. Výsledky rokovaní

Vytvoril sa **versailský systém**, založený na mierových zmluvách, teda na výsledku prvej svetovej vojny. Tento politický systém bol založený na mocenskom oslabení **Nemecka** a na neúčasti **Ruska** na mierových rokovaníach. **Sovietske Rusko**, v ktorom stále prebiehala krvavá **občianska vojna**, prestalo mať až do tridsiatych rokov vplyv na európsku politiku. V priestore od **Baltského mora** až po **Stredozemné more** vzniklo množstvo malých suverénnych štátov. Mierové zmluvy uznali výsledky národnooslobodzovacieho boja národov, uznali ich právo na samourčenie a štátnu suverenitu.

Najvýraznejšie sa na mierových rokovaníach presadilo **Francúzsko**. **G. Clemenceauovi** sa síce nepodarilo presadiť všetky extrémne požiadavky, ako boli územné rozčlenenie **Nemecka** a hranica na **Rýne**, v podstate však **mierová konferencia** sledovala tvrdý francúzsky kurz. **Francúzsko** sa stalo rozhodujúcou európskou kontinentálnou veľmocou a začalo si medzi novovzniknutými štátmi budovať svoj spojenecký systém. Súčasťou tohto systému sa stalo v prvých povojnových rokoch aj **Československo**, ktoré bolo s **Francúzskom** späté množstvom spojeneckých zväzkov už z čias vojny.

⁸ obštrukcia – snaha o znemožnenie

Menej spokojné s vytvoreným systémom boli **USA**. Kongres **USA** dokonca odmietol ratifikovať mierové zmluvy a **Spojené štáty** uzavreli v **auguste 1921** separátne⁹ mierové zmluvy s **Nemeckom** a **Rakúskom**.

4. Vytvorenie spoločnosti národov

Americký prezident **Wilson** si na konferencii vyhradzoval zvláštne postavenie. Už od doby zverejnenia jeho 14-tich bodov na mierovom usporiadaní povojnového sveta ho predchádzala povest' akéhosi apoštola mieru a obhajcu spravodlivých záujmov všetkých národov vrátane sebaurčenia malých národov. Už do vojny vstupovalo **USA** s heslom: „Mier bez víťazov a porazených“, čoho sa neskôr dovoľávali najmä porazené štáty. **Spojeným štátom** šlo totiž predovšetkým o rozšírenie vplyvu na **európsky kontinent**. Z tohoto dôvodu presadzoval **Wilson** vytvorenie organizácie **Spoločnosti národov** v nádeji, že v nej **USA**, vďaka svojmu zvláštnemu postaveniu **v Európe**, založenému na výraznej hospodárskej a finančnej prevahe, bude môcť zaujať kľúčovú pozíciu. Tento plán sa nakoniec neuskutočnil pre odpor európskych veľmocí voči americkej nadvláde a aj kvôli nechuti vplyvných kruhov **v USA** k angažovaniu štátu v mimoamerických záležitostiach. **SN**¹⁰ sa postupne stala predovšetkým európskou inštitúciou. Jej zakladajúcimi štátmi sa stali tie, ktoré sa zúčastnili vojny proti **Nemecku**, vrátane štátov novovzniknutých. Druhú skupinu tvorili štáty, ktoré boli ku vstupu pozvané. Porazené štáty boli zatiaľ z účasti vylúčené, ale mohli byť neskôr prijaté na základe dvoj tretinovej väčšiny. Hlavným cieľom SN bolo zachovanie mieru. Hlavnou metódou bol systém arbitráže¹¹ a sankcií¹² proti prípadnému útočníkovi. Po celý čas svojej existencie však nemala účinné prostriedky na túto svoju činnosť. Bola príliš závislá od mocenských pomerov a ako súčasť **versaillského systému** mala všetky jeho slabosti. **SN** vstúpila do činnosti v roku **1920**. Jej základným nedostatkom bolo, že tu neboli zastúpené **USA** a **sovietske Rusko**.

5. Nástup fašizmu

5.1. Fašizmus v Taliansku

- európske krajiny vytvárali **demokratické systémy**
- po vojne tu vzniká silné robotnícke a roľnícke hnutie, nastali hospodárske problémy
- **Taliansko** je sklamané z výsledkov vojny – dostalo iba **Tirolsko** a nie **Dalmáciu**
- V roku **1919** vznikla **v Taliansku** „**Fasci di combattimento**“, ktorú tvorili dôstojníci, poddôstojníci, vojaci, nacionalistická inteligencia, stredné vrstvy. Finančne ju podporovala buržoázia.
- Príslušníci bojových zväzkov mali v znaku starorímske „**fascis**“ – zväzok prútov, ovinutých červenými remeňmi so sekerou uprostred – symbol práva bičovať a stínať hlavy
- Z **fascis** vznikol názov **fascismo** – fašizmus
- Členovia tejto skupiny nosili čierne košeľe a vytvorili stranu „**Partito popolare**“. Na čele strany stál **Benito Mussolini**. Fašistické oddiely prepádali robotnícke

⁹ separátny – oddelený

¹⁰ SN – skratka pre Spoločnosť národov

¹¹ arbitráž – mierové riešenie a urovnávanie sporov a konfliktov medzi štátmi

¹² sankcia – trestné donucovacie opatrenie

budovy, schôdze, týrali a drancovali. Fašisti sľubovali splnenie sociálnych požiadaviek, pozemkovú reformu. Hlásali útočnú zahraničnú politiku. Chceli k Taliansku pripojiť Rieku, Albániu, Dalmáciu. V roku 1922 Mussolini zinscenoval pochod na Rím – štátny prevrat. Bol zavedený diktátorský režim – kráľ Viktor Emanuel III menoval Mussoliniho za ministerského predsedu – 30.10.1922. Bol poverený zostaviť koaličnú vládu. V roku 1926 Mussolini prevzal absolútne moc a odbúral demokratické práva. Zákony schvaľovala Veľká fašistická rada. Rozpustené boli všetky nefašistické strany a organizácie. Zrušená bola komunistická strana a jej generálny tajomník Antonio Gramsci bol uväznený. Fašizmus sa stal totalitnou diktatúrou, pripravoval sa na vojnu. Obeťou talianskej agresie sa stala v roku 1936 Etiópia, na čele s cisárom Haile Selassie, ktorý emigroval do Veľkej Británie.

5.2. Fašizmus v Nemecku

- koniec prvej svetovej vojny znamenal porážku Nemecka a koniec cisárstva
- 9.11.1918 – cisár Wilhelm II odstúpil, Nemecko bolo vyhlásené za republiku – Weimarská republika (ústava prijatá vo Weimare), ktorá trvala od 1919 do 1933. Potom nastúpil Hitlerov fašizmus. Prezidentom bol Friedrich Ebert. V republike nastáva rozvoj revolučného hnutia, na čele s komunistami. V ich čele boli Karol Liebknecht a Róza Luxemburgová – zavraždení. Republika mala hospodárske problémy, bola postihnutá povojnovou krízou, z čoho obviňovala Francúzko, ktorému platilo reparácie. V roku 1922 reparácie odmietlo platiť, čo vyústilo do Búrkej krízy – Francúzi obsadili hospodársky významné Porýnie, čím narušili nemecké hospodárstvo – nárast nezamestnanosti, inflácie, pokles životnej úrovne. V roku 1924 USA prijala Dawesov plán, ktorý mal cieľ stabilizovať nemecké hospodárstvo a vytvoriť pôdu pre Jungov plán, ktorý ustanovil výšku reparácii, zrušil splátky nad nemeckou ekonomikou. Francúzi odišli z Porýnia. Robotnícke hnutie sa snažilo pomôcť – komunisti nemali úspech, v Nemecku nastalo zlepšenie po dolárovej pôžičke od USA, čo však netrvalo dlho, lebo vypukla hospodárska kríza. Vo voľbách v roku 1932 vyhrali komunisti a sociálni demokrati, čo vyvolalo obavy kapitalistov Nemecka, ktorí videli záchranu v nastolení fašizmu v Nemecku. Fašistická strana Nemecka vznikla po prvej svetovej vojne. Viedol ju Adolf Hitler, ktorý sa spojil s Erichom Ludendorffom. Strana sa volala Národnosocialistická nemecká robotnícka strana – NSDAP. Mala rovnakú sociálnu základňu ako talianska fašistická strana. NSDAP tvrdila, že chce brániť národné a sociálne záujmy nemeckých pracujúcich. V skutočnosti nacisti potláčali robotnícke hnutie, komunistickú stranu. V roku 1925 bol vydaný programový spis Hitlera – Mein Kampf (Môj boj) – nacistický program, ktorého cieľom bolo vojnou zlomiť mocenské postavenie Francúzska a ZSS, ovládnuť národy Európy. Nacisti videli zdroj všetkého zla v židoch – antisemitizmus¹³. Právny základ antisemitizmu dali Norimberské zákony – 1935 – nacisti potrebovali životný priestor. Židia boli zbavení občianskej svojprávnosti, sobášit' a stýkať sa so židmi sa považovalo za hanobenie rasy. V septembri 1935 bol vydaný zákon na ochranu židovskej krvi – žid nemôže byť občanom ríše, nemá volebné právo, nemôže zastávať verejný úrad. Za žida je považovaná osoba, majúca židovský pôvod aspoň do tretieho kolena. Nordická rasa a nemecký národ je schopnejší ako iné rasy a preto je určená na svetovládú. Základ je vybraný z Nietzscheho filozofie, V Novembri 1938 sa uskutočnila krištáľová noc – nacisti rozpútali koordinovanú vlnu násillia proti židom, boli vypálené synagógy¹⁴, židia zranení a zavraždení. Cieľom nacistov bolo vytvoriť Veľkonemeckú ríšu so svetovládou nad ľuďmi. V roku 1932 NSDAP

¹³ antisemitizmus – protižidovské hnutie založené na rasovej nenávisti

¹⁴ synagóga – židovská modlitebňa

získala najväčší počet kresiel v parlamente a **Hitler** bol **30.1.1933** vymenovaný prezidentom **Paulom Hindenburgom** za ríšskeho kancelára. Okamžite nastolil v Nemecku fašistickú diktatúru. Stál na čele ako führer (vodca). Nacistický režim mal ako symbol nacizmu hákový kríž. Bola zapálená budova ríšskeho snemu, z čoho obvinili bulharských komunistov. Fašistické strany zakázali politické strany, kluby, spolky. Štátne orgány, veda, kultúra, školstvo boli podriadené fašistickej strane. Vytvorili sieť tajnej polície – **GESTAPO** (Geheime Staatspolizei). Odporcovia fašizmu boli väznení, alebo boli v koncentračných táborech. Kultúra bola riadená **Goebbelsom** – ministrom kultúry, ktorý kontroloval vydávanie kníh. **Nacizmus** propagoval nezávadné filmy, rádio a šport.

5.3. **Fašizmus v ostatných krajinách**

- **Poľsko** – V roku **1926** sa k moci dostal **Pilsudski**, ktorý zaviedol vojenskú diktatúru
- **Bulharsko** – **Fašizmus** reprezentoval cár **Boris III** (**1934 – 1943**). Komunistická strana bola ilegálna, na jej čele boli **Georgi Dimitrov** a **Vasil Kolarov** (obvinený z podpálenia Ríšskeho snemu)
- **Maďarsko** – v roku **1920** prišiel k moci **Miklós Horthy** – plán vytvorenia **Veľkého Maďarska**. Mal titul admirál
- **Rumunsko** – na čele generál **Ion Antonescu** – prezentoval **fašizmus**, totalitný štát
- **Juhoslávia** – reprezentant – **Stojadinović**
- **Portugalsko** – na čele do roku **1968** profesor **Salazar**
- **Litva** – **1929** Smetonova fašistická strana
- **Chorvátsko** – samostatná fašistická strana na čele s **Ante Paveličom**
- **Grécko** – na čele generál **Joannis Metaxas**
- **Turecko** – vodcom **Mustafa Kemal Atatürk**
- **Španielsko** – na čele **Francisco Franco**
- **Rakúsko** – v roku **1932** prijalo **fašizmus** podľa talianskeho vzoru. Kancelárom sa stal **Engelbert Dollfuss**. Boli odbúrané demokratické slobody, zákaz činnosti odborov, robotníckych strán, vzbury boli krvavo potlačené. V roku **1934** sa rakúsky **fašistický režim** zjednotil s nemeckým a talianskym. V roku **1938** nastal **Anšlus** – pripojenie **Rakúska** k **Nemecku**
- **Španielsko** – v roku **1920** sa tu uskutočnil **fašistický prevrat**, do čela sa dostal generál **Miguel de Rivera**. Od roku **1922** až **1930** bol vyhlásený vojnový stav. **14 apríla 1931** bola vyhlásená republika, v ktorej sa uskutočnili požiadavky **buržoázno-demokratickej revolúcie**. Proti nej vystupovala komunistická strana, ktorá vytvorila ľudový front, ktorý zvíťazil vo voľbách v roku **1936**. Bola obnovená demokracia, ale nedôsledne. **Falangy** – ozbrojené oddiely, fašistické organizácie s podporou **Nemecka** a **Talianska**, mali záujem obklúčiť **Francúzsko** – **Alsasko**. **18.7.1936** – generál **Franco** začal ozbrojené povstanie proti republike – mal podporu zo zahraničia – **Taliansko**, **Nemecko**. Ostatné štáty vyhlásili politiku nezasahovania. Pomohli robotnícke medzinárodné brigády a španielske oslobodzovacie hnutie, pod vedením **Dolores Ibaruri** – krycie meno **La Pasionaria**. Boj končí v **marci 1939**. Potom bola nastolená **fašistická diktatúra** generála **Franca**.

6. Obsah

1.	Zahájenie mierovej konferencie	1
1.1.	Symbolický dátum.....	1
1.2.	Zúčastnené štáty a zástupcovia	1
1.3.	Československá delegácia	1
2.	Rozpory medzi veľmocami	1
3.	Priebeh rokovaní	2
3.1.	Ruská otázka	2
3.2.	Zmluvy	2
3.2.1.	s Nemeckom	2
3.2.2.	s Rakúskom	2
3.2.3.	s Maďarskom.....	3
3.2.4.	s Bulharskom.....	3
3.2.5.	s Tureckom	3
3.3.	Výsledky rokovaní	3
4.	Vytvorenie spoločnosti národov.....	4
5.	Nástup fašizmu	4
5.1.	Fašizmus v Taliansku	4
5.2.	Fašizmus v Nemecku	5
5.3.	Fašizmus v ostatných krajinách.....	6
6.	Obsah.....	7
	Menný register:	7

Menný register:

Mená:

Georges Clemenceau

David Lloyd George

Arthur James Balfour

Stephan Pichon

Woodrow Wilson

Robert Lansing

Vittorio Orlando

Sydney Sonnino

barón Makino

vicomte Chinda

Karel Kramář
 Eduard Beneš
 W.Ch.Bullita
 Benito Mussolini
 Viktor Emanuel III.
 Antonio Gramsci
 Haile Selassie
 Wilhelm II
 Friedrich Ebert
 Karol Liebknecht
 Róza Luxemburgová
 Adolf Hitler
 Erich Ludendorff
 Paul Hindenburg
 Goebbels
 Pilsudski

Boris III
 Georgi Dimitrov
 Vasil Kolarov
 Miklós Horthy
 Ion Antonescu
 Stojadinović
 Salazar
 Ante Pavelić
 Joannis Metaxas
 Mustafa Kemal Atatürk
 Francisco Franco
 Oswald Moslevid
 Engelbert Dollfuss
 Miguel de Rivera
 Dolores Ibaruri

Miesta:

Versaillský palác	Rumunsko	Sedmohradsko
Paríž	Rýn	Banát
Prusko	Štajersko	Slavónsko
Francúzsko	Saint Germain	Neulilla
USA	Viedeň	Dobruďža
Veľká Británia	Korutánsko	Grécko
Taliansko	Salzburg	Thráki
Japonsko	Severné a južné	Egejské more
Československá	Tirolsko	Macedónsko
republika	Vorarlberg	Bulharsko
Nemecko	Burgenland	Serves
V Európe	Slovinsko	Turecko
Rusko	Dalmácia	Baltské more
Princove ostrovy	Halič	Stredozemné more
v Marmarskom mori	Bukovina	Rieka
Anglosaské zeme	Istria	Albánia
Alsasko-Lotrinsko	Maďarská republika	Rím
Belgicko		Etiópia
Eupen a Malmeda		Weimarská republika
Hlučínsko		Porýnie
Pomoransko		Litva
Prusko		Lotyšsko
Sársko		Španielsko

Pojmy:

Mierová konferencia	Trianonská mierová zmluva
Rada desiatich	Versaillský systém
Rada piatich	Fašizmus - fascimo
Česko-slovenská delegácia	Totalitná diktatúra
Hegemónia	Veľká fašistická rada
Najvyššia dohodová rada	Diktátorský režim
„ruská otázka“	Strana „Partito popolare“
Versaillská mierová zmluva	„fascies“
Spoločnosť národov	„Fasci di combattimento“
Plebiscit	demokratické systémy
Brestilitovký mier	Dawesov plán
Bukurešťský mier	Jungov plán
Demilitarizované pásmo	Fašistická strana Nemecka
Dohoda	Národnosocialistická nemecká robotnícka
Saintgermainská mierová zmluva	strana – NSDAP

spis Mein Kampf
antisemitizmus
Norimberské zákony
Nietzscheho filozofia
Veľkonemecká ríša
Fašistická diktatúra
Gestapo
Nacizmus
Smetonova fašistická strana
Falangy
La Pasionaria – krycie meno

Udalosti: Vyhlásenie nemeckého cisárstva

Socialistická revolúcia v Rusku
 Sarajevský atentát
 Občianska vojna v Sovietskom Rusku
 Štátny prevrat v Taliansku
 Búrska kríza
 Hospodárska kríza v Nemecku
 Fašistická starana Nemecka
 Anšlus v Rakúsku
 Fašistický prevrat v Španielsku
 Buržoázno-demokratická revolúcia

Dátumy:

Z časti textu:	Dátum:	Udalosť:
1.1 Symbolický dátum	18. január 1919	Mierová konferencia v Paríži
	18. január 1871	Francúzsko strpelo vyhlásenie nemeckého cisárstva.
3.1 Ruská otázka	22. január 1919	Najvyššia dohodová rada vyzvala všetky skupiny bojujúce v Rusku k účasti na konferencii na Princových ostrovoch.
3.2.1 Zmluva s Nemeckom	7.máj 1919	Nemeckej delegácii bol odovzdaný prvý návrh mierovej zmluvy.
	28. jún 1919	Bola podpísaná zmluva s Nemeckom.
	1795	Posledné delenie Poľska.
3.2.2. Zmluva s Rakúskom	10. september 1919	Bola podpísaná mierová zmluva s Rakúskom v Saint Germain.
3.2.3. Zmluva s Maďarskom	4. jún 1920	Bola podpísaná trianonská mierová zmluva s Maďarskom.
3.2.4 Zmluva s Bulharskom	17. november 1919	Bola uzatvorená mierová zmluva s Bulharskom.
3.2.5 Zmluva s Tureckom	10. august 1920	Bola podpísaná mierová zmluva s Tureckom v Serves.
3.3 výsledky rokovaní	August 1921	Spojené štáty uzavreli separátne zmluvy s Nemeckom a Rakúskom.
4. Vytvorenie Spoločnosti národov	1920	Do činnosti vstúpila spoločnosť národov.
5.1 Fašizmus v Taliansku	1919	V taliansku vznikla „fasci di combattimento“.
	1922	Mussoliny zinscenoval pochod na Rím.
	30.10.1922	Mussoliniho menovali za ministerského predsedu.
	1926	Mussoliny prevzal absolútne moc a odbúral demokratické práva.
	1936	Obetou talianskej agresie sa stala aj Etiópia.
5.2 Fašizmus v Nemecku	9.11.1918	V Nemecku odstúpil cisár Wilhem II.
	1919 - 1933	Nemecko – Weimarská republika
	1922	Nemecko odmietlo platiť Francúzsku reparácie.
	1924	USA prijala Damerov plán
	1932	Vo voľbách v Nemecku vyhrali komunisti a sociálni demokrati
	1925	Bol vydaný Mein Kampf.
	1935	Norimberské zákony
	September 1935	Bol vydaný zákon na ochranu židovskej krvi.
	November 1938	Uskutočnila sa krištáľová noc- páchané násilie na židoch.
	1932	NSDAP získala najväčší počet kresiel v parlamente

	30.1.1933	Hitler bol menovaný za ríšskeho kancelára
5.3 Fašizmus v ostatných krajinách	1926	V Poľsku sa k moci dostal Pilsudski
	1934 - 1943	Fašizmus v Bulharsku reprezentoval cár Boris III.
	1920	V Maďarsku prišiel k moci Mikloš Horthy.
	1968	V Portugalsku bol na čele profesor Salazar
	1929	V Litve na čele Smetova fašistická strana
	1932	Rakúsko prijalo fašizmus
	1934	Rakúsky fašistický režim sa zjednotil s nemeckým a talianskym
	1938	Nastal Anšlus v Rakúsku.
	1920	V Španielsku sa uskutočnil fašistický prevrat
	1922 - 1930	V Španielsku bol vyhlásený vojnový stav.
	14. apríl 1931	V Španielsku bola vyhlásená republika.
	1936	Vo voľbách v Šp. zvíťazil ľudový front.
	18.7.1936	V Španielsku začal generál Franco ozbrojené povstanie proti republike.
	Marec 1939	Boj v Španielsku skončil.